

COR ZET ZICH IN VOOR DE DRAAIORGELCULTUUR

'ER MOET EMOTIE IN DE KLANK ZITTEN'

Cor Anjema (73) is gefascineerd door draaiorgels. Hij liep er zelf mee door de straten van Holwerd en Franeker, en treedt nu nog regelmatig op met een handdraaiorgel. Met andere liefhebbers zette hij zich vurig in voor de restauratie van draaiorgel 'De Granaet' in Dokkum.

Een draaiorgel moet een beetje huilen, vindt Cor Anjema. "Er moet emotie in de klank zitten. Ik ben gek op serenades, want daar komt het gevoel mooi in uit. 'Zie je hier weleens een orgel?'" vroeg Cor op een keer aan zijn broer, die in Rotterdam woont. Die haalde zijn schouders op. Hij lette er nooit op. Niet veel later hoorde Cor al van verre muziek. "Draaiorgel 'De Cementmolen', wist ik meteen. Mijn broer was stomverbaasd. Ik herken elk orgel aan de klank. Als ik 'De Arabier' uit Amsterdam een serenade hoor spelen, word ik pas echt emotioneel. Geen enkel ander orgel heeft zo'n prachtige klank."

ANDERE PLANNEN

Als jongen ging Cor, geboren en getogen in Holwerd, af en toe met zijn moeder naar Leeuwarden. Dan kon hij maar moeilijk afscheid nemen van draaiorgel 'De Gouwe'. Gefascineerd was hij door die meeslepende melodieën. Toch lag het stadse beroep orgeldraaiër niet meteen in de lijn der verwachting. Cor had als sterke Friese jongen, die opgroeide in de winderige polders nabij de Waddenzee, andere plannen. Hij wilde het water op. Eerst bij de marine, later als binnenvaartschipper.

TRAMMELANT

Begin jaren tachtig kwam het draaiorgel toch weer op zijn pad. "In ons dorp ontstond het idee om een draaiorgelconcours te organiseren. Ik hielp daaraan mee. Het werd een groot succes. Tien orgels uit Friesland deden mee." De draaiorgelclub Holwerd, die later opging in de Stichting Friese Draaiorgelvrienden, had in twee weken tijd tweehonderd leden en beschikte in 1984 over maar liefst drie draaiorgels. "Vanuit het hele land kwamen draaiorgels naar ons concours. Zelfs het beroemde draaiorgel 'De Arabier' uit Amsterdam was erbij

aanwezig. Helaas ontstond bij de prijsuitreiking trammelant. Een orgeldraaiër was het niet eens met de tweede prijs en smet zijn beker tegen de grond. Vanaf dat moment besloten we er een draaiorgelfestival van te maken." Wat weemoedig blikt Cor terug op die gloriejaren. Hij gebaart naar een spiegel aan de muur waarop een draaiorgel is afgebeeld. "Dat was de 'Noorderkroon' waarmee we door de straten van Holwerd trokken."

DRAAIORGELCULTUUR IMMATERIEEL ERFGOED

De draaiorgelcultuur zal op 4 oktober officieel worden bijgeschreven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed. Het initiatief hiervoor lag bij de Kring van Draaiorgelvrienden, in samenwerking met de Stichting Draaiorgelfestival Amsterdam en de Nederlandse Stichting ter Promotie van het Pierement. Verschillende acties moeten helpen bij het overdragen van het immaterieel erfgoed aan volgende generaties. Hiermee zetten zij zich ervoor in om de orgeldraaiër in het straatbeeld te houden. In Nederland zijn nu nog circa negentig orgelmannen actief.

VERWAARLOOSD

Ook het Dokkumer draaiorgel 'De Granaet' werd door de stichting Friese Draaiorgelvrienden drie jaar lang onderhouden en bespeeld. Vrijwilligers liepen met het orgel door de wijken van Dokkum. Friese liedjes weerklonken in de straten. 'De Granaet' was in 2013 voor het laatst te horen bij het Internationale Draaiorgelfestival in Dokkum. Met pijn in het hart constateerde Cor dat het orgel, in eigendom van Museum Dokkum, sindsdien sterk verwaarloosd was. "Het stond onder een zeil en er was geen geluid meer uit te krijgen. Met andere draaiorgelliefhebbers heb ik actie gevoerd om geld in te zamelen voor de restauratie. Dat is gelukt. We kregen 20.000 euro bijeen. Drie maanden lang werkte een restaurateur in Zaltbommel aan het orgel. Het is nu weer piekfijn in orde. De klank is mooier dan ooit."

TRADITIE IN ERE HOUDEN

Om de twee weken gaat Cor naar Dokkum om het te laten spelen.

Niet op straat, maar in de loods waar 'De Granaet' staat opgeslagen. "Dan blijft de klank goed. Ik ga niet meer hele dagen op straat lopen met het orgel. Dat laat mijn gezondheid niet toe. We zoeken vrijwilligers die het willen bespelen, maar dat is moeilijk. De jeugd vindt het oubollig en wil het niet meer. Eeuwig zonde. 'Cor, over 25 jaar zie je geen orgel meer op straat', zei een vriend van me een tijd geleden. Het lijkt erop dat het inderdaad die kant op gaat." Per oktober van dit jaar wordt de

'Als kind was ik gefascineerd door die meeslepende melodieën'

draaiorgelcultuur immaterieel erfgoed. "Wie weet helpt dat om deze traditie in ere te houden", zegt Cor. Zelf heeft hij, nadat hij gestopt was als binnenvaartschipper, nog geprobeerd om beroepsorgeldraaiër te worden. "Mijn vrouw, mijn moeder en de kinderen hielpen mee met mansen. We draaiden in Holwerd en Franeker. Later deed ik het samen met twee andere mannen. Maar het leverde uiteindelijk te weinig op."

DANKBAAR WERK

Cor heeft zijn orgelliefde echter nog niet vaarwel gezegd. In de bijkeuken van zijn hoekwoning in Holwerd prijkt een houten handdraaiorgel uit 1925. 'Staccato' heet het. Er hoort een speelgoedapje bij, zoals dat vroeger ook meeding met de orgelman. "Alleen was het toen een échte", lacht Cor. Hij treedt ermee op in verzorgingstehuizen en instellingen voor gehandicapten. Ook is hij als muzikant en vrijwilliger betrokken bij het Nationaal Ouderenfonds. "Ik ga mee met uitjes naar Ameland, zeehondentochten en rondvaarten." Zijn tienjarige kleinzoon Kyano Tycho vergezelt hem regelmatig en begeleidt hem op de accordeon. "Het is dankbaar werk. Mensen met alzheimer kennen vaak nog de liedjes van vroeger. Je ziet ze opleven." Cor herinnert een broos hoopje mens onder de dekens. Toen ik begon te spelen, zag ik ineens een koppie boven de dekens uit komen. De vrouw begon te huilen." Cor zwijgt. In zijn ogen glanzen tranen die niet doorkomen. "Daar doe je het toch voor." ■

